

ÜÇÜNCÜ DEMİR VE ÇELİK SANAYİİ

M. Hayri ERTEN *)

ÖZET

Türkiyenin 1972 yılından sonraki demir ve çelik ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir milyon ton nominal kapasiteli entegre bir Demir - Çelik Sanayiinin İskenderun bölgesinde kuruluması kararlaştırılmış olup takriben 3,5 milyar liralık bir iç ve dış yatırımı gerektirecektir. Piyasanın yuvarlak, hafif profil ve kütük ihtiyacını karşılayacak olan bu tesis, ileride iki milyon ton kapasiteye ulaşabilecek şekilde planlanmıştır.

SYNOPSIS :

It has been decided to establish a nominal 1 million ton capacity Integrated Iron and Steel Works in the Iskenderun region in order to meet Turkey's need of iron and steel after 1972. The plant will require a total of 3,5 billion T.L. internal and external expenditure. It will meet the demand of the market in rounds, light sections and billets. The plans are made in such a way that the nominal capacity of the plant can be doubled in future.

Tablo : I — Türkiye'nin 1957 - 65 yıllarında demir ve çelik tüketimi (Bin ton).

Yular	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Yerli demir ve çelik üretimi.	393	340	513	531	516	610	765	776	884
İthal edilen makina ve teçhizat.	85	73	113	140	107	167	169	134	110
Toplam	478	413	626	671	623	777	934	910	994

I. Türkiye'nin Demir ve Çelik Talep Tahminleri :

Türkiye'nin 1957 - 65 yılları arasındaki toplam demir ve çelik tüketimi Tablo : I de gösterilmiştir.

Bu tablodaki rakamlara göre, Türkiye'nin 1962 ve 1965 yıllarındaki fert başına toplam demir ve çelik tüketimi 21 ve 30 Kg. dır. Buna mukabil 1965 yılındaki dünya ortalaması ise 130 Kg/ferdin üstündedir.

İkinci Beş Yıllık (1967-72) Kalkınma Plânımızın ön gördüğü % 7 kalkınma hızını sağlayabilmemiz için, demir - çelik ma-

mülleri tüketen sanayilerin üretim değerlerinde % 11 bir artış hızının meydana gelmesi gerekli bulunduğu, Devlet Plânlama Teşkilâtı yayınlarında belirtilmiştir.

Yine aynı yayınlara göre, Üçüncü Beş Yıllık (1972-77) plân devresinde de adı geçen artış hızı % 12 olmalıdır. Sanayideki bu artışları karşılayabilmek için, demir-çelik mamulleri üretiminde, ikinci Beş - Yıllık plân devresinde, yılda ortalama % 13,4 ve Üçüncü Beş - Yıllık Plân devresinde de % 12,8 bir artış hızı gerekmektedir.

Yapılan hesaplara göre, demir ve çelik üretiminde 1961/65 yılları ortalamasına nazaran, 1972 yılında % 12 ve 1977 yılında da % 10,5 nisbetinde ortalama yıllık artışlar

*) Asosye Prof. Dr. Mühendis,
Üçüncü Demir-Çelik Sanayii Müdürü.

Türkiye'nin demir ve çeliğe olan İhtiyacım karşılayacaktır. Hesapların böyle göstermesine rağmen Birinci Beş - Yıllık Plân devresindeki tüketim tahminlerinin çok üstüne

çıkılmış olması muvacehesinde, bu rakamların daha da artacağı söylenebilir.

Yukarda ön görülen artışlara tekabül eden tonaj tahminleri Tablo : II de verilmiştir.

Tablo : II — Demir ve Çelik Talep Tahminleri (Bin ton olarak)

Demir ve Çelik tüketimi	1961/65 yıllık ortalama Miktarlar (fili)	Tahmin edilen miktarlar	
		1972	1977
Yurtiçi üretimi	710	2060	3450
İthal	140	300	420
Toplam	850	2360	3870

1972 ve 1977 yıllarındaki demir - çelik mamulleri ithalâtı daha ziyade makina ve teçhizata taallük edecektir.

II. Kapasite ve Mamuller :

Üçüncü Demir ve Çelik Sanayii tarafından 1972 ve 1977 yıllarında sağlanması gereken üretimi tesbit ederken, Türkiye'nin toplam üretim kapasitesi göz önünde tutulmuştur. Bu sebeple ;

- Memleket ihtiyacının toplam yassı mamul kısmını, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi, kapasitesini yılda 1 milyon tona tevsi suretiyle karşılayacaktır.
- Takım çelikleriyle özel çeliklerin, Kırıkkale Fabrikaları ve elektrik fırınına sahip bulunan diğer özel müesseselerce karşılanacağı ön görülmüştür.

(c) 380 mm. ye kadar olan ağır profiller, demiryolu rayları ve aksamı ve döküm için gereken her türlü pik ihtiyacı, Karabük Demir ve Çelik işletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından karşılanacaktır.

(d) Özel haddehaneler için gerekli bulunan kütük miktarı, Üçüncü Demir - Çelik Sanayiince temin edilmek suretiyle, memleketin bir kısım inşaat demiri ve yuvarlak ihtiyacı bu haddehaneler tarafından sağlanacaktır.

(e) Miktarı çok az olan ağır profiller, yassı mamullerden imâl edilecek veya ithal yoluyla karşılanacaktır.

Üçüncü Demir Çelik Sanayii Mamulleri :

Üçüncü Demir ve Çelik Tesisleri için plânlanan kapasite ve çeşit dağılımı şu şekilde olacaktır :

Tablo : III — Demir - Çelik Sanayiinin Yıllar İtibariyle Çelik Üretimi

Çeşitler	Yıllık üretim (bin ton)					
	1972	1973	1974	1975	1976	1977
Yuvarlaklarla hafif profiller	300	300	400	500	550	600
özel haddeclere satılacak kütük	322	353	840	337	403	478
Karabük'e satılacak kütük veya blum.		30	40	70	85	100
Toplam satış	622	683	780	907	1038	1178

Burada görülen üretimi sağlayabilmek için, 3. Demir ve Çelik tesislerinin ilk kademedeki kapasitesi yılda takriben bir milyon ton olacaktır. 1977 yılında, tabloda görülen 1178 000 ton çelik satışının yapılabilmesi için, üretilecek toplam tonajın 1 220 000 tona ulaşması gerekmektedir. Bu sebeptendir ki, fabrika kontinü kütük imâline göre teçhiz edilecek ve 1977 yılı için verilen çelik rakamı birinci kademenin plân hedefi olarak alınacaktır.

Ayrıca, bütün plânlar istikbâlde bu kapasiteyi takriben iki misline çıkaracak tarzda hazırlanacaktır.

III. Demir Cevheri Ve Diğer Hammadeler :

Demir Cevheri :

Haziran 1967 ayında Türkiye'nin demir cevheri durumunun yeniden gözden geçirilmesi sonunda aşağıdaki tabloda belirtilen sonuçlara varılmıştır.

Tablo : IV — Türkiye'nin demir cevheri rezervleri (Milyon Ton)

B ö l g e	Direkt kullanılabilir durumda olanlar			Zenginleştirilmek suretiyle kullanılabilirler				Kabili istifade olmayanlar.
	Gör.	Muh.	Müm.	Gör.	Kul.	Muh.	Müm.	
1. Divriği - Erzincan	45,96	9,40	17,37	4,00	3,00	3,75	6,80	
2. Hekimhan Malatya	18,87	4,70	—	4,50	2,25	1,50	17,50	
3. Kayseri - Adana - Niğde	9,40	1,43	—	0,10	0,05	15,60	1,65	
4. Balıkesir - Aydın	2,43	3,65	2,00	0,40	0,20	12,25	30,00	20,25
5. Ankara - (Kesikköprü)	4,23	6,20	3,00	—	—	—	—	
6. Karadeniz (Ordu - Çamdağ)	—	—	—	—	—	—	8,00	80,00
7. Akdeniz (Örendüzü)	—	0,50	—	2,80	1,40	2,20	—	45,20
Toplam	80,89	25,88	22,37	11,80	6,90	35,30	63,45	145,45

Tablo : IV den görüleceği üzere, Türkiye'nin demir cevheri rezervleri, kullanılabilir durumda olanlar ve kullanılabilir durumda olmayanlar diye iki esas kategoriye ayrılmışlardır. Muhtemel ve mümkün cevherlerin makûl bir kısmı da dikkat nazarına alınır, Türkiye'de Ereğli, Karabük ve 3. Demir-Çelik Sanayii'nin takriben 15 - 20 yıl ihtiyacını karşılayacak kadar bilinen demir cevheri mevcuttur.

3. Demir - Çelik Sanayii'ne yapılacak sevkiyatın her cevher bölgesinde mevcut olan görünür ve doğrudan doğruya kullanılabilir rezervler nisbetinde olacağı kabul edilmiş; bu nisbetlerki Ereğli ve Karabük için de aynı şekilde uygulanacağı farzedilmiştir.

Türkiye'nin görünür ve doğrudan doğruya kullanılabilir cevher tonajları ve bunların toplam içindeki niobatlePi aşağıda özetlenmiştir.

Tablo : V — Görünür Cevher Tonaj Mabetleri

B ö l g e	Görünür rezerv (Milyon ton)	% Nisbet
Divriği - Erzincan	45,96	52,5
Malatya - Hekimhan	18,87	21,7
Kayseri - Adana - Niğde	9,40	10,8
Ankara (Kesikköprü)	4,23	5,0
Karadeniz (Ordu - Çamdağ)	0,0	0,0
Akdeniz (örendüzü)	0,0	0,0
Toplam	78,46	90,0
Balıkesir - Aydın	2,43	10,0
Genel Toplam	80,89	100,0

Batı Anadolu'dan alınacak olan cevher yüzdesinin rezerve göre artırılmış bulunmasının sebebi, bu bölgede bulunan arsenikli görünür cevherlerin yukardaki rakamlara dahil edilmemiş, bulunmasıdır.

1977 yılında, Türkiye'deki üç demir ve çelik fabrikası için gerekli bulunan tahmini cevher tonajları şöyledir :

Tablo : VI — Türkiye'deki Demir - Çelik Fabrikalarının istihalleri ve cevher ihtiyaçları.

Fabrika	Yıllık Mamul İstihali Ton	Yıllık Demir Cevheri İhtiyacı Ton
Ereğli	1000 000	2 400 000
Karabük	750 000	1600 000
3. Demir - Çelik	1200 000	2 250 000
Toplam =		6 250 000

Bu fabrikalarda kullanılan demir cevheri miktarının mamul istihsal miktarına nisbetlerinin aynı olmamasının sebebi, fabrikaların başka, başka mamuller istihsal etmeleri dolayısıyla verimlerinin değişik olmasıdır.

Tablo : VII — Türkiye'deki Demir - Çelik Fabrikalarının Kömür İhtiyacı

Fabrika	Yılda Ton
Ereğli	1400 00
Karabük	850 000
3. Demir - Çelik	1500 000
Toplam :	3 750 000

Kömür :

Zonguldak Havzasında takriben 204 milyon ton görünür, 277 milyon ton muhtemel ve 850 milyon ton da mümkün kömür rezervi mevcuttur.

3. Demir - Çelik Sanayii'ne sevkedilecek olan kömür, halen Karabük'e sevkedilenin (1966 da ortalama % 13,2 kül) aynı olacaktır. Yine 1977 çelik üretim rakamları esas alınarak, her üç demir ve çelik fabrikasının kömür ihtiyacı tahminleri aşağıda gösterilmiştir.

Kireçtaşı:

Memleketimizde bol miktarda kireçtaşı mevcuttur. Ancak bu safhada, bunların analizlerine dair bilgiler elde olmadığından, 3. Demir - Çelik Sanayii'nde kullanılacak kireç-

taşının Karabük'deki aynı olacağı kabul edilmiştir.

Diğer Hammaddeler :

Türkiye'nin bir çok yerlerinde manganez cevheri mevcut olup, esasen kullanılacak miktarı önemsiz olan bu cevheri yurt içinden temin etmek mümkündür.

Dolomit ve Manyezit gibi ateşe mukavim maddeler de memleketimizin her bölgesinde mevcuttur.

Çelik koaerterleri için gerekli bulunan refrakter tuğlalar ise yeni kurulan Konya Manyezit Tuğlası Fabrikasından temin edilecektir.

IV. Kuruluş Yeri :

3. Demir - Çelik Sanayii'nin kuruluş yeri olarak şu bölgeler etüd edilmiştir :

1. Bandırma	7. Mersin
2. Divriği	8. Samsun
3. İskenderun	9. Silifke
4. Karasu	10. Sivas
5. Malatya	11. Çetinkaya
6. Manavgat	

Bu kuruluş yerinin herbiryle ilgili olarak,

- Fabrika sahası için mevcut arazi
- Su durumu
- Karayolu ulaşımı
- Demiryolu ulaşımı
- Liman durumu
- iklim şartları
- Deprem durumu
- Nüfus ve işçi durumu
- Mahalli sanayi
- Elektrik durumu
- Pazarlama durumu

tetkik edilmiş ve neticede en uygun yer olarak İskenderun bölgesi seçilmiştir.

V. Fabrika Üniteleri :

Fabrikanın başlıca üniteleri, ham madde hazırlama ve sinter tesisleri, kok ve tâli maddeler fabrikası, yüksek fırınlar, çelikhane ve yardımcı tesisleri, haddehaneler, kuvvet santrali, genel hizmet atölyeleri, sosyal ve İdari tesislerden ibarettir.

Bütün üniteler, birinci etapta 1 milyon ton nominal kapasitede olacak ve gelecekte 2 milyon tona ulaştırılabilecek şekilde plânlanmıştır.

1 — Hammadde Hazırlama ve Sinter Tesisleri :

Bu kısma dahil olan üniteler şunlardır :

(a) İlan :

Cevher İskele ve rıhtımlarına icabında 50 bin tona kadar olan gemiler yanaşabilecekler.

Kömürün başlangıçta Zonguldak'tan 10 000 tonluk gemilerle geleceği düşünülürse de bu rıhtımın da ileride 30 000 tonluk gemilerin yanaşmasına elverişli olacak şekilde inşası yapılacaktır.

Mamul madde şekline yarayan iskeleler gemilerin fena havalarda denize karşı mahfuz bulunmalarına imkân vereceklerdir.

(b) Kara ve Demiryolu İle Gelen Hammaddelerin Boşalma Mahalli :

10 tondan 57 tona kadar bütün umum cevher vagonlarını alacak bir boşaltma tesisi yapılacaktır. Devrilmek suretiyle boşalmalarına lüzum bulunmayan vagonlar ise, demiryolu altındaki bunkerlere boşaltılacaktır.

Karayolu ile gelen cevher, doğrudan yer altı bunkerlerine aktarılacaktır.

(c) Kırma ve Eleme Tesisleri :

Fabrikaya gelen manyetit cevheri 6 mm. ye, kireçtaşı ve kok tozu da 3 mm. ye kırıldıktan sonra, harmanlama tesislerinde gerekli karışım yapılarak sinter tesisine verilecektir.

Kok Fabrikasında kullanılacak bütün kömür 3 mm. ye kırılacaktır.

Parça halindeki hematit cevherleri yüksek fırın ve çelikhanede kullanılacaktır.

(d) Sinter Tesisi :

Bu tesis, yılda 330 gün çalışmak suretiyle 2 000 000 ton sinter yapabilecek bir kapasitede olacak ve gerekli bütün kırma, eleme ve nakil tertibatına sahip bulunacaktır.

2 — Kok Fabrikası Ve Tâli Maddeler Tesisleri :

Kok fırınları yılda 1 000 000 ton metalurjik kok ile sinter tesislerinde kullanılacak olan 100 000 ton kok tozunu üretebilecek kapasitede olacaktır. Ayrıca, komple bir tâli madde tesisi ve gerekli depolama tankları mevcuttur.

3 — Yüksek Fırınlar :

Yüksek fırın tesisleri iki yüksek fırınla yılda 1200 000 ton üretim yapabilecek kapasitede olacaktır.

Yüksek fırınlar 1,5 atmosfere kadar yüksek basınçla çalışma tesisatı ve yakıt ve oksijen püskürtme tertibatıyla mücehhez olacaklar ise de, yukarıdaki üretim, burada sayılan teçhizatı kullanmadan da sağlanabilecektir.

Sıcak hava sobalarından yüksek fırınlara verilecek havanın ısı 1000 °C civarında bulunacaktır.

Yüksek fırından çıkacak cüruf, granule edilerek çimento sanayiine verilecek veya havada soğutularak başka işlerde kullanılacaktır.

4 — Çelikhane :

Çelikhane, yılda 1400 000 ton erimiş çelik üretebilecek iki adet 130 tonluk *UD* Oksijen konverterini ihtiva edecektir. Üretilen çelik, bir sürekli döküm tesisine verilecek, kesitleri 250 x 280 - 320 x 340 mm. olan bulumlar elde edilecek ve bunların haddelenmesi ile de kütük, çubuk ve yuvarlaklarla hafif profiller imâl edilecektir.

Ayrıca, çelikhane ve fabrikanın diğer ihtiyaçları için yeteri kadar oksijen ve kireci istihsal edecek diğer üniteler de kurulacaktır.

3 — Kontinü Kütük Haddehanesi :

Bu haddehane, sürekli dökümden gelen ve 250x280 - 320x340 kesitinde ve 8 - 9 m. boyunda olan bulumları 80x80 mm. kesitinde ve 4-12 m. uzunluğundaki kütük haline getirmekte kullanılacaktır.

Yılda 900 vardiye çalışmak suretiyle ve % 75 bir işletme verimiyle, senelik kütük üretim kapasitesi 1 400 000 ton olacaktır.

fl — Kontinü Tel Haddehanesi :

Yılda 300 000 ton 5,5 - 10 mm. çapında filmaşın ve yuvarlak çubuk çekecektir.

7 — Kontinü Hafif Profil Haddehanesi :

Yılda 300 000 ton 8 - 30 mm. çapında yuvarlak, dörtköşe veya altıköşeli çubuk ve

50x50 mm. ye kadar muhtelif profiller çekebilecek kapasitede olacaktır.

8 — Kuvvet Santrali :

Kuvvet santrali, yüksek fırın türbo üfle-yicileri için gerekli yüksek basınçlı buharın tamamını, çelik tesisleri için lüzumlu alçak basınçlı buharı ve fabrika için gerekli 80 Megawatlık elektrik gücünün 25 Megawatını istihsal edecek kapasitede olacaktır.

12,5 Megawat gücünde 2 turbo - alter-natöni haiz bulunan kuvvet santrali, enter-konekte şebeke ile paralel çalışacak ve fab-rikanın şebeke ceryanının kesilmesi halinde, çalışmaları zaruri olan ünitelere ceryan tem-in edecektir.

9 — Komputer Sistemi :

Üretim yapan bütün ünitelere hizmet et-mek üzere bir komputer sistemi tesis edile-cek. Bu sistem sayesinde işletme ile ilgili bilgiler toplanıp, analiz edildikten sonra he-saplar yapılarak, işletmecilerin istifadelerine arz edilecektir.

Yüksek fırınlar, oksijen konverterleri, kü-tük ve çubuk haddehanelerinden başka, mu-hasebe ve üretimi plânlama işlerinde de kom-puter kullanılacaktır.

10 — Atölyeler :

Gerekli alet ve teçhizatla mücehhez olan bu atölyeler şu kısımları ihtiva edecektir :

Makina atölyesi, Dökümhane, Demirhane, Çelik konstrüksiyon atölyesi, Modelhane ve Marangozhane, Lokomotif tamir atölyesi, Oto tamirhanesi, Elektrik tamir atölyesi.

11 — İdarî ve Sosyal Binalar :

Fabrikanın idaresi ve işçiler için gerekli bulunan her türlü binaları ihtiva edecektir.

M a l i y e t l e r :

Cevher Üretim ve Taşıma Masrafları :

Daha önce tasnifi yapılmış olan cevher bölgelerinden iskenderun'a sevkedilecek bir ton cevherin üretim ve taşıma masrafları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Bu tablo hazırlanırken, cevherin maden-den fabrika mahalline taşınmasında en ucuz taşıma vasıtasının kullanılması esas alın-mıştır.

Tablo : VIII — Ortalama Cevher Maliyetleri

Cevher Bölgesi	Masraflar : TL/Ton				
	Üretim	Taşıma	Teslimi yerindeki maliyeti	Toplamdaki yüzde payı	Toplam
Orta Anadolu - Sivas	35	69	104	52,5	54,6
Orta Anadolu - Malatya	35	63	98	21,7	21,3
Kayseri - Adana	50	46	96	10,8	10,4
Ankara	40	126	166	5,0	8,3
Batı Anadolu	25	71	96	10,0	9,6
Ortalama Maliyet TL/Ton =					104,2

Kömür Masrafları :

Zonguldak Havzasında üretilen kömür, deniz yoluyla kuruluş yerinde inşa edilecek olan limana sevkedülecek ve oradan doğrudan fabrika stok sahasına verilecektir.

Zonguldaktaki kömür fiyatı ortalama 150,— TL. olarak kabul edildiğine ve buna ek olarak 17,— TL. liman ücreti ve 39,— TL. navlun ödendiğine göre, bir ton kömürün İskenderun'daki maliyeti 206,— TL. olacaktır. Bu kömürden imâl edilecek bir ton kok kömürünün maliyeti ise 290 TL. olarak hesaplanmıştır.

Kireçtaşı Maliyeti :

Kuruluş yerine çok yakın bir mesafede istenilen özellikte kireçtaşı mevcut olup, fabrika maliyetinin ton başına 25,— TL. olacağı kabul edilmiştir.

Manganez Cevheri Maliyeti :

Türkiye'nin bir çok yerlerinde tezahür eden bu cevherin ortalama 190 TL/tona temini mümkündür.

Hurda Maliyeti :

Kurulacak fabrikada, LD oksijen konvertörünün gerektirdiği miktarda hurda hasıl olmayacaktır. Çelikhane İhtiyacının bir kısmının yurt dışından temin edilmesi zaruridir.

% 21 gümrük masrafı da dahil olmak üzere, ithal edilecek hurdanın liman teslimi ton başına maliyetin 475— TL. olacağı yapılan incelemelerden öğrenilmiştir. Ayrıca, ge-

miden çelikhaneye kadar, her ton için 12 — TL. maniplasyon masrafı ilâvesiyle, toplam hurda maliyetinin 487 TL. yi bulacağı tahmin edilmiştir.

Çelik Maliyetleri :

Yurt içi ortalama, mahallî ve ithal cevherleri kullanıldığına göre, bir ton yarı mamul (kütük) çeliğin, amortisman ve mâfi şarjlar hariç, 1975 yılındaki üretim seviyesine göre İskenderun'daki maliyetleri şöyledir :

Alternatifler	Çelik maliyeti TL/Ton
A) Görünür rezervler nispetinde cevherin kullanılması.	727
B) Mahallî cevher kullanılması	714
C) % 50 ithal ve ortalama yurt içi cevher kullanılması.	702
D) % 50 ithal ve mahalli cevher kullanılması.	699

Görünür rezervler nisbetinde cevher kullanılması keyfiyeti evvelce izah edilmişti. Mahalli cevher tâbirinden, fabrikaya 2,51:1 oranında sıfır Divriği ve Hekimhan cevherlerinin verilmesi kastedülmüştür.

ithal cevheri fiyatı, ortalama dış piyasa fiyatına % 21 gümrük ilâve edilmek suretiyle, CİF gümrük olmak üzere, parça cevherler için net 150 TL/Ton ve toz cevherler için net 120— TL/Ton olarak alınmıştır.

1975 yılındaki üretim seviyesi esas alınarak yapılan hesaplara göre, maliyeti 727 — TL. sı olan bir ton kütükten yapılacak yuvarlak çeliğin 838 — TL. sına ve hafif profillerin de 900— TL. sına mal olacağı tahmin edilmiştir.

6802 No.lu Kanuna göre mamul maddelerden alınan % 11,11 ve yarı mamul kütükten alınan % 16,67 nisbetindeki üretim vergisi düşüldükten sonra 1967 yılındaki ortalama satış fiyatları şöyledir :

TL/Ton

Yuvarlaklar1610
ProfMer.1955
Kütük1230

Bu fiyatlara göre, amortisman ve mali şarjlar hariç, ton başına tahmin edilen kâr miktarları,

TL/Ton

Yuvarlaklar772
ProfUer.1055
Kütük503

Bu hesaplar gösteriyor ki, mamul miktarının artışı nisbetinde fabrikanın kârı da artmış olacaktır.

Amortisman, malî şarjlar ve her türlü vergiler düşüldükten sonra, yine 1975 yılı üretim seviyesine göre, satılan her ton çelik

basma isabet eden net kâr 180,— TL. civarında bulunacaktır.

Yatırım, Tutarları :

Yapılan ön tahminlere göre 3. Demir ve Çelik Sanayii için gereken toplam yatırım 3,5 milyar T. Lirası civarında olacak ve bunun % 55 i dış ve % 45 i iç kaynaklardan temin edilecektir. Hariçten ithal edilecek malzemenin gümrük vergilerinden muaf olacağı halen Hükümetçe kabul ve ilân edilmiştir.

Sonuç:

Üçüncü Demir ve Çelik Sanayii ilk kademede yılda 1 milyon ton kütük ve mamul çelik imâl etmekle millî ekonomiye bu günkü dış piyasa fiyatlarıyla takriben 100 milyon dolar katkıda bulunacaktır. Ham maddenin çok az bir kısmı hariçten gelecek olan ve fabrika içinde asgarî 10 000 kişiye ve yan sanayilerle birlikte asgarî 100 000 kişiye iş sağlayacak bulunan bu sanayinin bir an evvel gerçekleşmesinde Türkiye içi sayısız avantajlar bulunduğu izahtan varestedir.

R E F E R A N S L A R

- [1] Cander, A. ve T. : Türkiye Demir - Çelik Talep Tahminleri, Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığı yayını. Aralık 1966.
- [2] Reports by John Miles and Partners (London) Ltd.
- [3] Steel/Working Paper No. 326, Economic Commission for Europe.